

आकारणा *f.* See the preceding word.

आकाल *m.* The right time.

आकालिक *a. (f. की)* 1 Un- timely, unseasonable, आकालि- कं वीक्ष्य मधुप्रतिमम् K. S. III. 34; 2 instantaneous, momentary.

आकालिकी *f.* Lightning.

आकाश *m. n. 1* Light, clear- ness; 2 vacuity; 3 sky, at- mosphere; 4 aether or at- mosphere considered as the fifth element, (See under अणु); 5 atmosphere consid- ered as one of the nine sub- stances (द्रव्य) by the Vais'e- shikas. As such it is the substratum of the quality 'sound' (शब्द; hence we have अथात्मनः शब्दगुणं गुणसः पदम् (i. e. आकाशम्) विमानेन विगाह- मानः R. XIII. 1. and भुतिविषय- गुणा या स्थिता व्याप्य विश्वम् Sak. I. 6 Brahman (n) as identical with æther, एतस्मिन् खल्वक्षरं गार्ग्योकाशं ओतञ्च प्रातञ्च Br. A.; 7 place, भवनाकाशमजा- यतामुराशिः Bh. V. II. 165. (आकाशे (loc. sing.) 'in the air', often occurs as a stage- direction in plays when a character on the stage asks some question to a charac- ter not on the stage and listens to a supposed speech in answer to it. The term is thus explained by Bhara- ta :—दूरस्थाभाषणं यत्स्यादशरी- रनिवेदनम्। परोक्षान्तरितं वाक्यं तदाकाशे निगद्यते ॥ *e. g.* (पारिक्- र्मावलोक्य च) (आकाशे) प्रियंवद- कस्येदमुशीरानुलेपनं घृणालवन्ति च नलिन्यभाषाणि नीयन्ते (भुतिमभिनी- य) किं ब्रवीषि &c. Sak. III. or (आकाशे) युधिष्ठिर युधिष्ठिर.....सर्व- तदेकपद एव कथं निरस्तम् Ve. III. or (दृष्ट्वा आकाशे) विहंगिके अपि भृशजनापादवन्दनं कुन्वा प्रति- निवृत्ता भानुमती. (कर्णं दृष्ट्वा) किं कथयसि &c. Ve. II.) COMP.—

ईश *m.* 1 any helpless per- son who has no other pos- session than the air; 2 Indra. —**कशा** *f.* the horizon.—**कल्प** *m.* Brahman (n).—**न** *m.* a bird. —**गंगा** *f.* the celestial Gan- ges, नदव्याकाशगंगायाः स्रोतस्य- शमादिगङ्गे R. I. 73. —**गा** *f.* the celestial Ganges. —**चमस** *m.* the moon —**जननी** *f.* a sky- light. —**दीप** *m.* 1 a lamp lighted in honour of Lak- shmi, or Vishnu and elevat- ed on a pole in the air at the *Dipāli* festival; 2 a bea- con, a lantern on a pole. —**भाषित** *n.* 1 speaking off the stage; (it is a supposed speech which is replied to as if it had been spoken: किं ब्रवीषीति यन्नाट्ये विना पात्रं प्रयुज्य- ते। भुत्वशानुक्तमप्यथै तस्यादाका- शभाषितम् S. D. VI.) (in dramaturgy); 2 a voice or sound in the air.—**मण्डल** *n.* the celestial sphere.—**यान** *n.* 1 a heavenly car; 2 one moving through the air; 3 moving or travelling through the air.—**रक्षिन्** *m.* a watchman on the outer battlements.—**वचन** *n.* 1 the same as आका- शभाषित *g. v.*; 2 a superhuman voice from heaven.—**वर्षेज्** *n.* 1 the firmament; 2 the air.—**वाणी** *f.* voice from heaven; it is also called अशरीरिणी वाणी 'incorporeal speech', *e. g.* अशरीरिणी वाणी भवन्तमनुना- दभिरक्षति Ve. III., शरीरं विना उदोमय्या वाच्या Sak. IV. —**सलिल** *n.* rain.—**स्फटिक** *m.* hail.

आकिञ्चन (न्य) *n.* Want of any possession, poverty.

आकीर्ण *a. (f. नी)* 1 Crowded, overspread, full of, आकीर्णमू- बिपत्नीनामुदजहारोधिभिः R. I. 50, जनाकीर्णं मय्य हुतवहपरितं गृहमिव Sak. v.; 2 scattered.

आकुञ्चन *n.* 1 Compression, contraction; 2 contraction considered as one of the five *karmans* by the Vais'eshikas; उल्केषणमश्लेषणमाकुञ्चनं प्रसारणं गमनमिति कर्माणि Kanāda.); 3 collecting; 4 curving.

आकुञ्चित *a. (f. ता)* Con- tracted, compressed, *e. g.* न- तांसमाकुञ्चितसव्यपादम्.

आकुण्ठित *a. (f. ता)* Con- founded, rash.

आकुल I *a. (f. ला)* 1 Filled, full of, तस्यालपकुलहलाकुलते श्रोत्रे Am. S. 81; 2 con- founded, agitated, disorder- ed, *e. g.* इविणे परिमितमधिक्य- यिनं जनमाकुलीकुरुते; 3 irresol- ute, undetermined, अधि- र्थं प्रतिशमुरासीत् कार्यं इयाकुलः Sis. II. 1; 4 overcome with, affected; 5 incoherent, con- tradictory. II *n.* An inhabit- ed place.

आकुलित *a. (f. ता)* Distressed, confounded, agitated, मार्ग- चलभ्यतिकराकुलितेव सिन्धुः K. S. v. 85.

आकृणित *a. (f. ता)*. A little contracted, मदनशरशय्येवदना- कृणितत्रिभागेन Kad.

आकृत *n.* 1 Intention, pur- pose, *e. g.* तन्नायतरस्याकृतमव- गम्याम्यतरः प्रवर्तते; 2 wish, desire; 3 feeling, state of the heart, चूडा मण्डलबन्धनं तर- लयन्याकृतजोऽप्युधः Ut VI. हृद- यनिहितं भावाकृतं वमद्विरेकश्रेणः Am. S. 4. (साकृतम् 'feel- ingly' often occurs as a stage-direction in plays.)

आकृति *f.* 1 Form, figure, गोवर्धनस्याकृतिरन्वकारि Sis. III. 4; 2 the body, किमिव हि मधुराणां मण्डनं नाकृतीनाम् Sak. I.; 3 appearance, (बहिराकार आकृतिः), often a noble appear- ance, *e. g.* यत्राकृतिस्तत्र गुणा वसन्ति; 4 tribe, species. COMP.—**गण** *m.* a list of